

BOKMELDINGER

Drømmen om det kristne Europa. Av Finn Jor. Land og Kirke, Oslo 1964, 212 s. Kr. 36,75 (innb.).

Dette er en bok av den ikke helt vanlige type. Det problem som her satte forf.s refleksjon i gang, er de sammenstøt mellom kristendommen og Østens store verdensreligioner som er innledet i det siste decennium. Både islam, buddhismen og dels hinduismen er blitt misjonerende religioner som forsøker å gjøre fremstøt på den avkristnede vestlige kulturs områder i Europa og USA. Dette vil kunne føre til et gigantisk møte mellom Østens og Vestens kulturer. Mens Østens kulturer helt ut er religiøst bestemt, befinner Vestens europeiske kultur seg i en permanent, dyptgående *krise*, idet de rasjonale gresk-hellenistiske elementer vil sprengte seg løs fra den religiøse jødisk-kristne åndsarv innenfor den eldre europeiske kulturtradisjon. Hvordan vil den europeisk kristne kultur kunne stå seg mot dette angrep utenfra — som sannsynligvis vil sette inn med religiøs patos mot en vaklende, rasjonalisert og sekularisert kultur i strid med seg selv? Tanker av denne art kan gripe noen hver av oss i vår spenningsfylte anelse om hvilken tid vi går i møte. Og vi synes uten tvil å stå i en egenartet misjonssituasjon, sett fra kristendommens synspunkt.

For å avklare enkelte sider ved denne problematikk har magister Finn Jor her stillet spørsmålsteget ved en rekke tradisjonelle oppfatninger av forholdet mellom de grunnleggende momenter i europeisk kultur: Har det kristne innslag virkelig vært i stand til å prege Europas kultur i tidligere århundrer? Nådde den thomistiske tenkning i middelalderen virkelig frem til en holdbar kultur-syntese av de greske og de bibelske momenter? Eller kort formulert: er den alminnelige tale om det kristne Europa uttrykk for en realitet — eller er det bare en drøm? — Tittelen på Finn Jors skrift antyder allerede hans svar på spørsmålet. Og hans tankeutvikling her er et forsøk på å begrunne dette syn.

For å kunne belyse dette problem tar Finn Jor utgangspunkt i spørsmålet om vår kulturs historiske røtter, og han vil gi en analyse av de forskjellige kultur-momenters struktur og egenart. Disse forhold er konstitutive for vår kultur. Idet forf. gjør den senere europeiske kulturutvikling til gjenstand for ny undersøkelse, får han anledning til å vise hvordan denne kulturs historie er en utfoldelse av de strukturer som ligger gjemt i forutsetningene. Det dreier seg således om en *tolkning* av historien. Enkelte vil vel finne den noe énsidig Nygren'sk, hvis de ikke helt ut deler forf.s syn på grunnforskjellen mellom bibelsk agape-religion og

platonisk bestemt eros-metafysikk. Men det er et markant standpunkt Jor inntar idet han bygger på de kjente Nygren'ske premisser. Boken risser opp et idéhistorisk lengdesnitt gjennom europeisk kulturutvikling, samtidig som den karakteriserer de enkelte hovedepoker og deres strukturelle forhold. Forf.s vesentligste intensjon møter vi i hans bidrag til idémessig analyse av spenningsmomentene i det europeiske kulturproblem. Her gjør han flere insiterende forsøk på å utfolde nye synspunkter, bl. a. i forbindelse med sin tese om den gresk-platoniske kosmologisk orienterte metafysikkens uforenlighet med bibelsk-kristent gudsbilde og skapertro. Også lutherdommens syn på kristen tro og livsholdning blir stillet i relieff mot den (ifølge Jor) mislykte thomistiske kultursyntese. Til slutt drøfter Jor det aktuelle sekulariseringsproblem ut fra en mer begrenset norsk-kirkelig synsvinkel. —

Det ligger alvorlige studier bak forf.s teser og hans argumentasjon. Boken er dertil velkrevet; stilen er essayistisk forenkende uten tyngende lærd apparat; og den kan derfor leses med utbytte av enhver som har interesse for det historiske og aktuelle kulturproblem. Ikke minst for den som er interessert i den kristne misjons muligheter og fremtidsutsikter i vår tid, gir boken stoff til ny ettertanke over sentrale livsspørsmål.

John Nome.

Veien til livet. En antologi av og om Albert Schweitzer. Ved Max Tau. Den norske bokklubben 1965. 275 s. Kr. 20.50 (innb.).

Vi har hver vårt bilde av Schweitzer, og alle ser vi hans storhet. For meg står det som det største ved ham at han er så suverent fri og selvstendig. I sin tenkning, sin musikk og sin gjerning går han alltid sin egen vei. Derfor kan han skape noe. Derfor kan han bygge, og virke byggende på den som møter ham. Han er en inspirasjonskilde, og det er godt at vi har fått en ny bok som vil gi mange gledene av å møte ham.

Det er faktisk mere verdifullt, synes jeg, å møte tenkeren enn å møte misjonslegen. Schweitzers tenkning er alltid selvstendig og på samme tid så enkel og suveren. I korte og klare setninger og perioder utvikler han tanker og synspunkter som fanger til medtenkning. Og til motsigelse! Som f. eks. når han sier at vår generasjon viser forakt for tenkningen. Kan dette være riktig? Gis det ikke mye stor tenkning både i vitenskap og filosofi i dag?

Eller når det gjelder selve kjernebegrepet: ærefrykt for livet. Ja, det er en stor formulering, men jeg har ennå ikke riktig skjönt at den løser etikken problemer i den grad som Schweitzer selv mener. Når vi i medisinen går til kamp mot malariaparasitten, så er det jo en *gigantisk* krig mot disse små levende vesener. Jeg vet at Schweitzer da vil si at det er tillatt å utrydde liv *når det er nødvendig*. Men når er det nødvendig? Jo, når det tjener mennesket. Og da ligger det nær å føle at formuleringen ærefrykt for livet blir begrenset til: ærefrykt for mennesket.

Det er større å møte tenkeren enn misjonslegen. Jeg tror at det bilde en får for sitt indre øye av misjonlegegjerningen ut fra lesning av Schweitzer faktisk er til like mye skade som gagn. Ja, jeg vet med sikkerhet at det i enkelte tilfelle har vært det. Vi får inntrykk av at misjonslegen kommer til usiviliserte strøk, det hender praktisk talt ikke lenger. Vi får videre inntrykk av at han må gjøre alt mulig selv. Dette gir en gal innstilling. Vi får videre inntrykk av at myndighetene i de unge nasjoner ikke gjør noe for de syke. Dette er også feil. Kort sagt: en misjonslege må etter min mening ikke på noen måte prøve å etterlikne Albert Schweitzer. Han var og er og skal være en ener.

Til slutt: Det ergrer meg alltid når jeg leser Schweitzer-antologier at det stadig er de samme stykkene som kommer igjen. Her var endel nytt i denne, men også mye som har vært utgitt minst to ganger før på norsk. Og hvorfor trykkes Max Taus innledning til Schweitzer-antologien: Ærefrykt for livet (Tanum 1951) som innledning til foreliggende bok med bare ubetydelige endringer og tillegg?

Erling Kayser.

MEDARBEIDERE

Nils Bloch-Hoell: Lektor ved Oslo katedralskole. Generalsekretær i Den norske muhammedanermisjon 1950–1958. Dr.theol. på avhandlingen «Påsebevegelsen» (1956). Nestformann i styret for Egede Instituttet.

Eskild Jensen: Kontorsjef i Norsk Utviklingshjelp. Sekretær, konsulent Finansdepartementet 1952–1959. Økonomisk medarbeider ved Norges faste delegasjon til OECD og NATO 1959–1962. Personlig sekretær til samferdselsministeren 1962.

Ingrid Danbolt: Kateket i Ilen menighet, Trondheim. Lærer ved Misjonsbibelskolen i Stjørdal 1955–1965. Studier ved Union Theological Seminary, New York, 1963–1964 (S.T.M.).

Gunnar Listerud: Se NOTM 1965 s. 64.

H. Chr. Mamen: Se NOTM 1964 s. 192.

Olav Guttorm Myklebust: Se NOTM 1964 s. 64.

Odd Kvaal Pedersen: Se NOTM 1964 s. 128.

Bokmeldingene er skrevet av professor dr. *John Nome* og lege *Erling Kayser*.

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av *Egede Instituttet*, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.

RETTELSE

Arg. 1964 side 214, linje 7 nedenfra: 7. juli-monarkiet, les: juli-monarkiet.